

Szakmai zárójelentés

Dezső Tamás: Az asszír hadsereg

című, 49698 azonosító számú pályázatához

Kutatási témám (Az asszír hadsereg) feldolgozásának két fontos forráscsoportja két fontos aspektust jelent: az első forráscsoport a képi ábrázolások, a második forráscsoport pedig az írott források.

Kutatási tervem annyiban módosult, hogy a teljes kérdéskör feldolgozását három egymást követő és egymással szervesen összefüggő, angol nyelvű monográfiában szándékozom megvalósítani. A három monográfia – mint azt az első kötet előszavában is le fogom írni, a következő lesz:

THE ASSYRIAN ARMY I. As Reconstructed from the Assyrian Palace reliefs

THE ASSYRIAN ARMY II. Campaigns and Battle Tactics Reconstructed from the Assyrian Palace Reliefs and Cuneiform Sources

THE ASSYRIAN ARMY III. As Reconstructed from the Cuneiform Sources

A három monográfia közül a kutatási tervben vállalt első kötet gyakorlatilag elkészült. A palotadomborművek katonaábrázolásainak több, mint száz rajzát készítettem el (ebben nagy segítségemre volt a pályázati támogatásból vásárolt számítógép és a nagy felbontású (8 megapixel) kamera, amely a részletek digitális feldolgozását segítette. Az első kötet nyelvi ellenőrzése folyik, várható megjelenése 2007 második fele. A másik két monográfia anyaga szintén összeállt, a két kötet megjelenése 2008—2009 során várható.

Az első kötetben az asszír palotadomborművek több, mint 2000 katonaábrázolását dolgozom fel, de ehhez – azokban az esetekben, ahol az írott források egy másik aspektust is megvilágítanak, vagy kiegészítik, esetleg magyarázzák a domborművek ábrázolásait – az írott forrásokat is felhasználom. A monográfiában sikerült

megvalósítanom az asszír hadsereg szerkezetének és fegyvernemeinek mindazon belső tagolását és csoportosítását, amelyet kutatási tervemben részletesen kifejtettem. E monográfia előtanulmányának szántam a „The Reconstruction of the Neo-Assyrian Army (As depicted on the Assyrian palace reliefs, 745—612 BC)”, *Acta Arch. Acad. Scient. Hung.* (2006) című tanulmányomat. Ez a közel 50 oldalas dolgozat kiváló lehetőséget teremtett a legfontosabb problémakörök előzetes azonosítására és a felmerülő kérdések megválaszolására. Remélem az idén megjelenő monográfia több, mint száz rajzával és az asszír hadsereg eddig el nem végzett rekonstrukciójával be fogja váltani a hozzá fűzött reményeket.

A második forráscsoport az írott források feldolgozása is befejeződött. Ezen belül is két forráscsoportot, a királyfeliratokat és az adminisztratív szövegeket (levelezés, leltárak, listák, magánjogi dokumentumok) használtam. A feldolgozásukból leszűrt tanulságokat részben az elkészülő monográfiában, részben pedig az ezekről a forráscsoportokról szóló önálló kötetben szeretném közreadni.

Az ékírási forráscsoportok kutatási tervben felsorolt aspektusai közül előtanulmányként többet is feldolgoztam az „Reconstruction of the Assyrian Army of Sargon II (721—705 B.C.) Based on Nimrud Horse Lists”, *State Archives of Assyria Bulletin* (közlésre elfogadva) című tanulmányomban.

„— E forrásokból megismerhetők a királyfeliratokból teljesen hiányzó rangok és beosztások.

— Információkat nyerhetünk az újoncozásra és hadkiegészítésre vonatkozóan. Megtudhatjuk, hogy mi volt a státusza a „király embereinek”, az „újoncnak”. Milyen körzetekben toborozták vagy sorozták őket, milyen volt a hadkiegészítés rendszere.

— Milyen csapatok állomásoztak az egyes tartományokban. A király gyakori rendszerességgel kért jelentést a tartományi helytartóktól a tartományban állomásozó csapatok pontos létszámáról és összetételéről.

— Milyen volt az ellátás, az utánpótlás rendszere.”

2006 nyarán (július 18-23.) Münsterben egy nemzetközi assziriológiai konferencián (52e Rencontre Internationale Assyriologique) tartott előadásomban (*Assyrian Military Intelligence*) dolgoztam fel az írott források elemzésének egy a pályázatban is vázolt

aspektusát, a hírszerző jelentések fontosságát. Az előadás egy konferenciakötetben 2007 folyamán jelenik meg (Harrassowitz):

„— Megismerhetjük az asszír katonai hírszerzés rendszerét. Hogy milyen típusú információkat gyűjtöttek. Az asszír udvar naprakész információkkal rendelkezett arról, hogy az ellenséges uralkodók mikor melyik városukban tartózkodtak, melyik városokban tartózkodtak a főemberei, hol tartózkodnak az ellenség haderejének különböző egységei, stb. Az asszír „vezérkar” ezen kulcsfontosságú információk birtokában tervezte meg az asszír hadjáratok időpontját, útvonalát, a szükséges csapatok erejét, stb.”

A 2006 őszére tervezett londoni tanulmányutamat sajnos nem sikerült megvalósítanom, mivel július 1.-től megbízást kaptam az ELTE Bölcsészettudományi Kara dékáni feladatainak ellátására, ami nem tette lehetővé a hosszabb távollétet. Ugyanakkor a nyár folyamán (július 18—23) eljutottam Münsterbe a Nemzetközi Assziriológiai Konferenciára (52e Rencontre Assyriologique Internationale), amelynek témája a „Háború és béke az ókori Keleten” volt. Itt lehetőségem nyílt kutatási témám egyik a tervben is vázolt aspektusának, az asszír katonai hírszerzés rekonstrukciójának közzétételére. Kutatási munkám ezzel azonban nem szenvedett hátrányt, mivel minden rajzot el tudtam készíteni és az ábrázolások szinte teljes skálája a rendelkezésemre áll.

Ezt az alkalmat is szeretném megragadni, hogy köszönetet mondjak az OTKA kutatásomhoz nyújtott támogatásáért, amely nélkül a projekt csak nagyon nehezen valósulhatott volna meg.

Budapest, 2007. február 27.

Dr. Dezső Tamás